

SOUSEDSKÉ VZTAHY A BYDLENÍ V RODINNÉM DOMĚ

„Nehledej si dům, ale sousedy.“

ázerbajdžánské přísloví

„Lepší je blízký soused než vzdálený bratr.“

Př.27,10

Soused je zvláštní živočišný druh, který dokáže naše bydlení v rodinném domě ovlivnit často překvapivým způsobem. Proto se mu věnujme v následující trochu nevážené prázdninové *malé typologii sousedů*.

Soused... Co to vlastně znamená ? Etymologie nás poučí, že se jedná o člověka, který se *spoluusadil*, člověka *s námi usedlého*. Zvláštní vztahová kategorie, nejčastěji povstává zcela nahodile, avšak nezřídka mající velmi značný každodenní vliv na naše bydlení. Už velmi záhy po nastěhování do rodinného domku zjistíme, že soused přes plot není jen nějaká *figura na pozadí*, jak jsme vnímali spolubydlící v paneláku, kde jsme žili předtím. Žádná stafáž našeho každodenního bytí, ale konkrétní muž nebo žena. Udiví nás, jak rychle budeme vědět, že je to *ten odvedle*, zatímco na sídlišti jsme si deset let nebyli jisti, jestli tahle babička žije opravdu v našem vchodě 1612/C nebo ve vedlejším děčku. Pan Udall (skvělý Jack Nicholson), může v mém oblíbeném filmu *Lepší už to nebude* replikovat svému sousedu Simonovi (rovněž skvělý Greg Kinnear) na dotaz neviděl-li jeho psa Verdella otázkou „*Jak vypadá ?*“ jen proto, že jsme na chodbě newyorského činžáku. Počet bezprostředních sousedů se v rodinném domku razantně sníží (známe i všechny jejich psy), zato vzroste jejich přímé působení na pohodu našeho bydlení, ba někdy i na náš celý život.

Když mně v redakci zadali tohle téma, přemýšlel jsem opravdu soustředěně, jak se ho zmocnit. Slunce svítí, okurková sezóna vypukla (letos na téma Rumuni u pražského rybníka a Topolánek s Romanem u Středozevního moře), prázdniny se líně převalily z času jahod do času malin, milci starých aut se sjíždějí na srazech a babočky na kvetoucích komulích - to vše snad ospravedlní ten dnešní trochu rozvernější přístup. Zmocnit se tématu jednotlivými příběhy je lákavé a tak vás dnes zvou na *malou typologii sousedů*. Jednotlivé subspecie souseda obecného (*Accola communis Ram.*) můžeme taxonomicky členit do tříd sousedů škodlivých, neutrálních a užitečných. Podotýkám dále, že všechny události zde popisované se skutečně staly, rovněž ovšem že jakákoli podobnost s konkrétními situacemi či osobami je čistě náhodná.

Soused - udavač je jasným zástupcem první třídy. Řídí se okřídleným heslem *udávat je hnusné, ale nahlásit se to musí*. Tenhle poddruh bývá velmi rozšířen v časech nesvobody, dnes, bohudík poněkud skomírá. Za německé okupace tihle lidé přiváděli své sousedy pod sekeru, za komunistů do uranových dolů. Ve vesnici, kde jsem se narodil, popravili v roce 1942 na udání souseda sedm lidí pro dvě prasata, která načerno porazili. Vzpomenu si tu vždy na skvělou Procházkovu novelu *At' žije republika: Vidím Šlejhum do dvora. Mají před příchodem fronty plno práce, schovávají prase. Cpou ho do bunkru z dřevěných votýpek. Asistuje u toho celá Šlejhova famílie. Ajzpoňák Šlejha drží vepře za hlavu, jakoby mu dával dvojitého nelzóna. „Bude řvát,“ řekne jejich písklavá Andula. „Prase potmě neřve,“ tvrdí Šlejha. Vepř už je ve votýpkách, řve šíleně*. Jenže tehdy v naší vesnici to zřejmě tak veselé nebylo. Dnes se tenhle podruh informátorů omezuje na udání stavebnímu úřadu (nevznikla náhodou ta pergola na vaší zahradě bez povolení ?), anonymy berňáku (druhé nové auto za tři roky !) či řeči v hospodě (ta jeho mu zase včera sehrála fakt vostrej klip !). Doporučení: modlete se za něj.

Příbuzným podruhem je *soused - reemigrant*. Takový ten týpek, který všude byl, všechno viděl a o všem hovořil už před válkou s panem okresním hejtmanem. Svými udáními prý upevňuje demokracii: to by se ve Švýcarsku nebo v jiné zemi, kde za bolšana (jinak socialismus u nás nenazývá) žil, stát podle něj nemohlo ! Všichni, kteří tu tehdy zůstali, jsou zaostalí kolaboranti, ekologičtí ignoranti a v demokracii nepoužitelní tupci. On bojoval proti totalitě svou emigrací a svými články pro Brienzer Nachrichten, zatímco my jsme tu pálili v kamnech staré boty, volili komunisty a stavěli bez povolení. A to teď musí jeho přičiněním skončit ! Své stížnosti na příliš tmavý kouř z vašeho komína, na vaše nedokonalé třídění odpadu či z vaší strany špatně posekaný trávník kolem společného plotu vždy hrdě podepisuje. Stavební policie a Hnutí Duha v místě archivují jeho přípisy v šanonech tlustých jak stehno antické bohyně. Doporučení: navštivte kurzy asertivního chování.

Soused - pozorovatel nemusí nutně být zárodečnou formou obou předchozích typů, on si svá pozorování nechává pro sebe celý život, zůstávají v něm jak v zapomenutém hrobě. Jeho melancholické vodnaté oči vás pozorují přes plot ve dne v noci. Podíváte-li se ze zahrady směrem k jeho domu a nevidíte-li je, zrovna ho zasáhl meteorit, jinak to není vysvětlitelné. Jedná se většinou o invalidního důchodce s nejasnou anamnézou i diagnózou, má tedy vždycky dost času jako Sparta na vyrovnání. Vyprojektoval jsem kdysi pro jeden mladý pár dům s bazénem na nepřilíš velkém pozemku. Protože nechtěli, aby se jejich venkovní radovánky staly věcí veřejnou, oplotili část pozemku u bazénu neprůhlednou dřevěnou hradbou, přičemž dbali, aby prkna neměla ve výši očí žádné suky, které by mohly časem vypadnout. Jejich intimitu však

soused zcela zlikvidoval, neboť pozemek ze své strany zvýšil o celý metr. Od pasu nahoru teď věčně ční jeho bysta nad plotem a mladá paní se raději koupe v potápěčském neoprénu. Doporučení: informovat se o budoucí možné niveletě terénu a pořídit si pistoli na plašení špačků.

Poslyšte teď strašlivou příhodu o *sousedu - žárlivci*. Jeden můj příbuzný koupil před třiceti léty starší dům na vsi a dal se do přestavby. Jeho soused přes ulici (krycí jméno Bouček, jak se po převratu ukázalo), velmi oceňoval, že mu bratranec, veterinární doktor, léčí psy a králíky zadarmo. Na revanš tedy pomohl s přidáváním malty při nahazování fasády, které prováděli jednoho srpnového dne dva zedníci, meloucháři z města. Dílo zdárně dokončeno, večer to tedy bylo třeba jaksepatří zapít. Agent Bouček došel domů pro elektrické klávesy, kterými si přivydělával na svatbách a písni Kotvalda s Hložkem a Pepička Zímy zaplnily brzy celou zahradu a okolí. Lampiony, tanec, grilování, pivo, fernet, dusný den přešel do vlahé noci. Zrovna troubili na horách jeleni, když si Bouček všiml, že chybí jeden ze zedníků, pan Václav, a také nikde neviděl svoji manželku. Chvíli mu to vrtalo v hlavě, pak nastavil svůj muzikostroj na automatický provoz a šel je hledat. Nu, kde myslíte, že je našel? Nahého pana Václava shodil ze svého balkónu do zahrady a zatímco si to ručně vyřizoval s manželkou, potlučený záletník přeběhl ulici zpět k mému příbuznému a sháněl se po nějakých gatích a kolegovi, aby mohli neprodleně zmizet. V tom se však znovu zjevil zpitý Bouček; dvě věci ho v tu ránu krajně rozlítostnily: vypůjčené kalhoty na panu Václavovi a neochota mého bratrance dosvědčit, že Václav Boučkovu ženu znásilnil... Popadl v amoku lešenářskou trubku a rozbíjel na nově opraveném domě jedno okno po druhém, pak trubkou zplacatěl i auto obou zedníků. Když se na něho svorně vrhli, utekl a zabarikádoval se doma. Popadli tedy pár plechovek barvy, kterou tam měl připravenou pro nátěr plotu a vychrstali mu je na dům. Atd., atd. Bitva pokračovala až do příjezdu policie. Celková škoda, jak druhý den uvedly okresní noviny v Černé kronice, byla tehdy astronomických 150 000 Kč. Ani třicet let nestačilo, aby se Bouček s mým příbuzným usmířil. Doporučení: pořídte si pepřový sprej.

Existuje ale ještě horší druh souseda, *soused - paranoik*. Ošklivá duševní choroba, jenže než se klinicky nezvratně prokáže, může vám sousedův stihomam život neuvěřitelně zkomplikovat. Znal jsem pána, který se jen usmíval, když mu jeho soused, můj klient, vyčítal jeho chování. *To, že nejsem paranoidní ještě vůbec neznamená, že nejsem pronásledován*, chechtal se staré průpovídky. Rozvoj jeho postižení trval léta a přes plot létaly nejhnusnější nadávky i mrtvé myši, ba i výkaly. Psal stížnosti na všechny instituce, nejprve dosti rafinované, které se prošetřovaly (např. že mu můj klient úmyslně zastiňuje záhony světlomilných bylin; jednou v noci pak vzal pilu, přešel plot a dva stromy mu pokácel), později už zcela vyšinité (můj klient ho prý přes stěnu ozařuje atomovým dělem, do něhož

si nakradl municí na svém pracovišti v jaderné elektrárně Temelín). Sice to skončilo internací v psychiatrické léčebně, ale těch několik let s ním měli všichni sousedé opravdové peklo. Doporučení: odstěhovat se.

Ale naštěstí jsou i jinačí kabrňáci. Zajímavým podtypem je rozhodně *soused - všeušel*. Řadil bych ho ale do třídy neutrální, protože i takový mistr všech oborů dokáže být někdy hodně obtížný. Pořád se vrtá ve všelijakých autech, na vratech má ceduli *Autoklempířství Plechatý* nebo *Opravy aut Přetrhdílo - Pilný* a z jeho dvora se v jednom kuse ozývá rozbrušovačka jak na koncertě industrialmetalové formace Perverse Devils. Kolem domu se válí asi dvacet vraků trabantů a žigulíků a mezi nimi se peleší slepice. Sice vám občas něco přivaří nebo vyvrtá, ale žít v jeho sousedství není zrovna povznášející. Naštěstí ale existují i šikulové, kteří opravdu umějí opravit kapající vodovod či odprýsknutou omítku, posekat zahradu i dřevo, natřít okapy i zasklít okno. Jezdí s letitou dodávkou, plnou nejrůznějšího náradí a polepenou reklamou s telefonem a nápisem *Radimír Rychlý - Hodinový manžel* nebo *Domácí opravy Dutý - Švorc*. To je už ovšem *soused snů* ! Doporučení: zvat souseda na grilování a pivo co nejčastěji.

Soused - puntičkář stříhá trávník nůžkami a jeho garáž vypadá jak pokoj v plicním sanatoriu. Bere život velmi vážně. Mám před sebou obraz svého švýcarského přítele a jeho vypíglované vily u tyrkysového jezera. Na svém malém trávníku před domem si zřídil po vzoru ostatních miniaturní rybníček, takovou loužičku, které hrdě říká biotop. Chová tu čolka Bastiena a dva bezejmenné žabí pulce. Pochopitelně tu nechybí ani malý ostrůvek, tak metr na metr, s vodopádem a sochou zadumaného andílka. Když tu jednou před třemi roky... Inu, místní noviny tehdy přinesly zprávu, že se - *horribile dictu* - na břehu jezera našla chciplá kachna. V časech ptačí chřipky v jihovýchodní Asii těžko uvěřit, že právě Švýcary zachvátí panika, nicméně v kombinaci s tím, že mému příteli den nato přistály hned dvě neukázněné divoké kačeny z jezera přímo na biotopu, to už byl pro sousedy v ulici opravdu silný šnaps. Když se ta neblahá událost roznesla, v celé čtvrti se desítky vypiplaných louží na zahradách okamžitě ocitly v ochranných zámočcích z tenisových a badmintonových sítí. Moc hezky to ale nevypadalo, pod sítěmi rostla tráva vymykající se kontrole a tak dobré švýcarské duše opravdu trpěly... Řešení se našlo ale překvapivě rychle: jeden místní podnikavec začal vyrábět plastové kachny v životní velikosti a zcela k nerozeznání od kachen opravdových, pěkně samečka i samičku. Posazeny na vodu biotopu do sousedství andílků prý živým kačenám signalizují, že tady už je obsazeno. Heuréka ! Snídáme na zahradě, je nedělní dopoledne, můj přítel, otec rodiny, se zdržel uvnitř domu jakýmsi telefonováním. Přichází ke stolu, usedá, přejeme si dobré ráno... náhle zcepení a zařve kšááá... (nebo tak nějak). V tom jediném okamžiku zapomněl totiž, že ty hrůzné živočichy, které právě spatřil na

svém biotopu, tam předchozího večera sám umístil. Umělohmotné kačeny se usmívají a šest lidí se válí smíchy po trávníku. Doporučení: stýkat se co nejčastěji, bývá velká legrace.

Zbývá už jen poslední poddruh, *soused - ideál*. Zaměstnán prací v europarlamentu nebo přednášením kulturní antropologie na nějaké univerzitě - prakticky nikdy nevíte, zdali je právě doma (když ho ale zrovna potřebujete, doma je a je vám cele k dispozici). Jeho paní výborně vaří polské a madeirské speciality a sklep má plný omračujícího alsaského rýňáku, k jehož konzumaci jste o víkendech upřímně zváni. Ačkoli má pořád na zahradě posekáno a dřevo do krbu srovnáno v úhledných štůscích, jeho sekačku či cirkulárku jste nikdy ani nezaslechl. Navzájem si s radostí pomáháte, není třecích ploch, ba si žádnou ani nedokážete dost dobře představit. Když ho týden nevidíte, uvědomíte si, že vám chybí. Takový *soused* je zkrátka výraznou přidanou hodnotou vašeho bydlení. Doporučení: radovat se.

Dnešní typologie *souseda obecného* není úplná a zkušenost každého čtenáře by ji jistě dokázala rozhojnit o nejrůznější poddruhy. Přeji vám jen, aby to bylo výhradně v oné poslední třídě *sousedů* užitečného.

Ing. arch. Jan Rampich